

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент“, в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.4. Социални дейности (Демографски и социално-екологични аспекти), обявен от Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ (ШУ), за потребностите на Катедра „Социална и специална педагогика“, при Педагогическия факултет (ПФ), с единствен кандидат преп. д-р Веселина Радева Иванова.

Рецензент: Проф. д.с.н. Соня Борисова Илиева, Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“. Въз основа на заповед на Ректора на ШУ (РД-16-083/05.08.2020) съм определен за вътрешен за ШУ член на научно жури, а след заседание на същото (Протокол 1/20.08.2020) съм определен да изготвя рецензия.

I. Данни за конкурса

Конкурсът е обявен от ШУ в ДВ, бр. 53 от 12.06.2020 година. Доцентурата се разкрива за преподаване в учебните курсове и програми на катедра „Социална и специална педагогика“, при Педагогическия факултет.

Единствен кандидат по обявения конкурс е преп. д-р Веселина Радева Иванова. Тя представя комплект материали е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на Шуменски университет.

II. Биографични и професионални данни за кандидата

Преп. д-р Веселина Иванова е родена през 1979 година.

През 2003 година завършва специалност „География и биология“ в Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“ и придобива образователна степен „бакалавър“. По-късно завършва магистърска степен „Публична администрация“ през 2008 година отново в Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“. През 2019 година защитава дисертационен труд пред научно жури на ШУ и получава образователната и научна степен „Доктор“, в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Теория на възпитанието и дидактика (Социална педагогика)“. Работи за Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“ от 2006 г. От м. юли 2017 година е преподавател в Катедра „Социална и специална педагогика“ – Педагогически факултет на Шуменския университет.

III. Наукометрични показатели

Преп. д-р Веселина Радева Иванова напълно удовлетворява изискуемите минимални наукометрични показатели в професионално направление 3.4. Социални дейности. От необходимите 400 т. кандидатът прилага 425 както следва: по група от показатели А – 50 т.; по група от показатели В – 100 т.; по група от показатели Г – 215 т. (от необходими 200); по група от показатели Д – 60 т. (от необходими 50).

Преп. д-р Веселина Радева участва в конкурса с:

1. Хабилитационен труд на тема: „Социално-демографски аспекти (в две части)“.

В Първа част на хабилитационния труд авторът разглежда важни социално-демографски аспекти като: същност, възникване и развитие на демографията; обект и предмет на демографията; разглеждат се важни теории за населението; раждаемост и плодовитост на населението; брачност и бракоразводност; смъртност на населението и др.

Във Втора част се разглеждат: миграция на населението; структури на населението; демографски политики и програми за развитие на населението и др.

Този хабилитационен труд има своята значимост заради развитието на социалната демография, като ще послужи за едно надеждно четиво на студенти и специалисти интересувани се от тази област на знанието. Още повече, че д-р В. Радева с целия представен текст подчертава, че в България демографската политика е ориентирана към балансиране политики за демографско развитие, подобряване на благосъстоянието на всички социални групи в обществото и намаляване на демографския натиск от намаляването и застаряването на населението върху социалните и финансови системи. Перспективите за социално и икономическо развитие в условия на демографска криза на страната ни са свързани с необходимостта уменията и възможностите да се вложат в развитието на човешкия капитал.

2. Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ – „Глобализация и екологични проблеми“.

В тази книга д-р В. Радева разглежда важни теми свързани с развитието на човешката цивилизация и опазването на земята като: проблеми на глобализацията; кризи в глобалния свят; антропогенно замърсяване на атмосферата, хидросферата и литосферата; обясняват се и някои екологично опасни вещества като – токсични газове, нефте и нефтопродукти, биологично вредни вещества, радиоактивни вещества, токсични метали.

Книгата е фокусирана най-вече върху антропогенното замърсяване, което в настоящия момент е причина за редица социално-екологични рискове, то установяването на рисковете във взаимоотношенията общество – природа е необходимо, за да се изгради аргументирана държавна политика, гарантираща екологичната сигурност. Екологичната криза, явяваща се резултат на антропогенното замърсяване поражда много проблеми, свързани със здравето на хората, с оцеляването на флората и фауната на цялата планета, с опазването на околната среда.

3. Представени са 2 бр. статии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация.

3.1. Ivanova, V., The Anthropogenic Air Pollution and Human Health. Journal of IMAB - Annual Proceeding (Scientific Papers). <https://www.journal-imab-bg.org/en/vol-26-issue-2.html>, Year: 2020 April-June; Vol. 26, Issue 2, 3057-3062. DOI: 10.5272/jimab.2020262.3057, IF 0.233; Web of sciences, Q4, ISSN 1312-773X (Online).

В статията се разглежда замърсяването на въздуха като много сериозен проблем в световен мащаб. Антропогенното замърсяване на въздуха е свързано най-вече с изгарянето на различни видове горива. Нивата на замърсителите на въздуха остават твърде високи и проблемите с качеството на въздуха все още не са решени. Наличието на замърсители във въздуха оказва вредно влияние върху човешкото здраве и околната среда. Доброто качество на въздуха е предпоставка за нашето добро здраве и благополучие.

3.2. Иванова, В., Миграция и миграционни процеси. Списание „Стратегии на образователната и научната политика“, Година XXVIII, книжка 2/2020, с. 201-208, ISSN 1310–0270 (Web of Science).

Статията е насочена към миграцията като демографски процес, който непрекъснато съпътства развитието на човечеството. Тя е социален феномен в глобализацията, свързан с реално въздействие върху живота на хората, общности, държави и целия свят. Освен това миграцията е потребност на личността към задоволяване на материалните нужди – стандарт на живот, повишаване на образованието, квалификацията и др. В тази статия авторът насочва към това, че усилията на страните членки на ЕС трябва да са насочени към провеждане на политика, която да балансирана, т.е. да се търсят социално-икономическите плюсове на имиграцията. Важен мотив за завръщането на голям брой мигранти в страната ни могат да се окажат икономическият растеж и подобряването на жизнения стандарт.

4. Представени са и 8 бр. статии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томовете.

4.1. Ivanova, V., Condition and Factors Affecting the Birth Rate in Bulgaria. SocioBrains, www.sociobrain.com, Publ.: Veselina Nikolaeva Ilieva., Bulgaria, Issue 67, March 2020, pp. 182-190, 2020, ISSN 2367-5721 (online).

В тази статия д-р В. Радева насочва своя научен интерес към раждаемостта, която е градивен елемент на демографската ситуация в България, компонент от естественото движение на населението и чрез който се осъществява естественото възпроизводство. Тя посочва, че раждаемостта в България спада значително и е обусловена от влиянието на много социални, икономически и демографски фактори. Приоритетът на нацията трябва да бъде да стимулира плодовитостта чрез приемане на мерки, които не трябва да бъдат еднократен акт, а непрекъснато и систематично действие на държавата и обществото

4.2. Иванова, В., Екологичен риск. Управление и оценка. В: Academic Journal „Management and Education“/Академично списание „Управление и образование“/, от Международна научна конференция „Образование, наука, икономика и технологии“ на Бургаски университет „Асен Златаров“, University "Prof. Dr. Assen Zlatarov", Vol. 16 (4) 2020, pp. 96-100, ISSN 1312-6121.

Есенцията на статията се състои в това, че екологичният риск в световен мащаб непрекъснато нараства и е необходимо той да бъде управляван. Разглеждат се всички негови параметри и как той може да бъде управляван. Смесът на статията е именно в това – как човечеството да управлява екологичния риск.

4.3. Иванова, В., Миграционна политика. В: Academic Journal „Management and Education“/Академично списание „Управление и образование“/, от Международна научна конференция „Образование, наука, икономика и технологии“ на Бургаски университет „Асен Златаров“, University "Prof. Dr. Assen Zlatarov", Vol. 16 (4) 2020, pp. 101-106, ISSN 1312-6121.

Тук, д-р В. Радева разглежда миграционната политика на държавата като социален феномен, която регулира преместването на хора от едно място на друго и оптимизиране на тези процеси в името на просперитета на държавата.

4.4. Ivanova, V. Environmental security - a factor for sustainability at a global and national scale. SocioBrains, www.sociobrain.com, Publ.: Veselina Nikolaeva Pieva., Bulgaria, Issue 65, January 2020, pp. 101-107, 2020, ISSN 2367-5721 (online).

В тази статия се разглежда екологичната сигурност като част от националната сигурност и е задължително условие за устойчиво развитие на обществото. Всяка една държава, за да осигури екологична сигурност на своето общество е необходимо да приеме стратегия и политика в областта на екологичната сигурност, напр. повшаване на екологичната култура на населението и осъществяване на контрол по изпълнение на международни договори чрез използване на различни международни договори.

4.5. Ivanova, V., Demographic policy in Bulgaria. SocioBrains, www.sociobrain.com, Publ.: Veselina Nikolaeva Pieva., Bulgaria, Issue 64, December 2019, pp. 78-91, 2019, ISSN 2367-5721 (online), (SJIF = 5.985) – (български език).

Д-р В. Радева пледира в тази статия за успешна демографска политика на държавата, която трябва да се справи с дълбоките демографски проблеми, осигурявайки икономическа стабилност, устойчив икономически растеж, намаляване на безработицата, повишаване на доходите, подобряване на социалната инфраструктура, благоприятна среда за живот и работа, която ще стимулира плодородието и това ще допринесе за устойчивост и баланс в демографското развитие и просперитет на България.

4.6. Ivanova, V., The demographic crisis in Bulgaria - tendencies, factors and measures to overcome it. SocioBrains, www.sociobrain.com, Publ.: Veselina Nikolaeva Pieva., Bulgaria, Issue 64, December 2019, pp. 58-71, 2019, ISSN 2367-5721 (online), (SJIF = 5.985) – (български език).

Тезата, която застъпва тук авторът е, че най-големият проблем за демографската криза в България е отливът на млади хора в чужбина, икономическата миграция и тя е фактор за обезлюдяване на отделни райони и намаляване на числеността на населението. Разглеждат се причините за демографската криза и факторите, които определят демографската ситуация в България.

4.7. Ivanova, V., Population age in Bulgaria - trends and policies. SocioBrains, Issue 63, November 2019, pp. 71-82, ISSN 2367-5721 (online), www.sociobrain.com, Publ.: Veselina Nikolaeva Ilieva., Bulgaria, (SJIF = 5.985) – (български език).

В този материал се застъпва гледната точка, че в резултат на застаряването на населението се очертава тенденция към промяна във възрастовата структура на населението в България. Застаряването на населението в страната е предизвикателство, което изисква предприемането и прилагането на реформи в ключови области сега, които ще предотвратят намаляване на населението и неговото застаряване в бъдеще. Разглеждат се приоритетите, които си поставя България за демографско развитие на населението и основните направления в демографската политика по приоритети.

4.8. Иванова, В. Агресията-проблем на обществото. Сборник научни трудове от пътуващ семинар Истанбул-Кушадасъ-Измир (30.04.2019 – 07.05.2019), Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“, Педагогически факултет, Издателство „Фабер“, Велико Търново, с. 53-64, 2019, ISBN 978-619-00-0996-2.

Авторът поставя в тази статия проблема за агресията и насилието, които се поставят винаги, когато се търсят факторите и причините за разрушаване и прекъсване на социалната комуникация, за нарушаване на моралните и правните норми, а в най-крайните си форми – и за ценността на човешкия живот.

Веселина Иванова е цитирана 5 пъти в монографии и колективни томовете с научно рецензиране и 2 пъти в нереферирани списания с научно рецензиране.

IV. Научна активност

Веселина Иванова защитава дисертационния си труд през 2019 година и получава образователната и научна степен „доктор“. Участва в 3 национални и 6 Университетски научни проекта в областта на образователната дейност.

Член е на следните научни организации: „Жени в науката“ и „Съюз на учените в България“.

Не се откриват данни, че научната продукция на кандидатката не е нейно лично дело. Използваните източници са посочени коректно.

V. Преподавателска натовареност и активност

Основната дейност на преп. д-р Веселина Иванова е учебно-преподавателската. Разработва редица учебни програми, които реализира в преподавателската си дейност.

В Катедрата има сериозна преподавателска натовареност, както с лекционни курсове, така и със семинарни упражнения в бакалавърска и магистърска степени. Преподава следните дисциплини: „Демография“, „Социално-демографски проблеми“, „Социално-демографски политики“, „Еколого-демографски проблеми“, „Социална екология“, „Консултанска работа в екип“, Организация и управление на социалната работа“.

VI. Основни приноси

1. Дефиниране на науката Демография като съвкупност на теориите и моделите за развитие на населението като цяло, на процеса на непрекъснато възобновяване на броя и структурите му чрез смяна на едни поколения с други.

2. Идентифициране на демографския анализ като понятие, което включва дейност по обработка на демографските данни предоставени от националната статистика, която дава възможност да се интерпретират наличните данни с цел обяснение на демографските процеси.
3. Разглеждане на демографската политика като интегрална и като синтез на елементи от регионалното, икономическо и социално въздействие, част от общата регионална политика.
4. Аргументиране на демографската криза като влошено състояние на протичащите процеси, които са свързани с населението, представляваща нарушаване на възпроизводството на населението, намаляване на броя му, депопулация, намаляваща раждаемост, повишаващата се смъртност и дисбаланс в структурите на населението.
5. Фокусиране върху негативните последици в икономическия и социалния живот на страната в резултат от застаряването на населението.
6. Посочване на политиката за балансирано демографско и социално развитие като национален приоритет на всяка държава, при което демографското развитие, структурата и балансът на населението имат определящо значение за развитието на останалите политики.
7. Научно обосноваване на миграцията като демографски процес, който непрекъснато съпътства развитието на човечеството, който във времето и пространството се проявява с различен обхват и под различни форми.
8. Анализ на миграционната политика като структура от елементи, организация, прогноза, анализ, осигуряване с информация, разработване на програми и всички те насочени към един център – националната политика.
9. Посочване на миграцията като глобален феномен, който чрез прилагането на нейните добре работещи механизми за управление на миграционните процеси оказва положително действие върху рисковете на сигурността.
10. Идентифициране на екологичните проблеми, пред които е поставено човечеството на XXI век като едни от основните проблеми в изследователското поле на социалната екология - един от основните фактори на сигурността.
11. Изясняване на проблемите, свързани с глобалната екологична криза, анализ на добрите световни практики и пътищата за преодоляване на социално-екологичните проблеми.
12. Обосноваване на раждаемостта като компонент на естественото движение на населението, чрез което се осъществява естественото му възпроизводство и фактор за просперитета на едно общество.
13. Анализ на екологичния риск като вероятност от промяна и/или разрушаване на екологичния обект в следствие на измененията в околната среда; показване вероятността от неблагоприятни последствия за екологичните ресурси от всички изменения на природните фактори и обекти в резултат на човешката дейност.
14. Дефиниране на антропогенното замърсяване на атмосферата, което е свързано с изгарянето на различни видове горива, като особено се фокусира върху фините прахови частици, които нанасят най-големи вреди върху човешкото здраве.
15. Разглеждане на екологичната сигурност като система от състояния, отразяващи възникването на екологично опасни събития и явления и произтичащите от тях ефекти в околната среда. Аргументира се, че тя влияе пряко върху сигурността на

населението, икономиката, културата, здравеопазването и други области от обществения живот.

16. Разглеждане на екологичната сигурност в глобализацията се свят и казусът „социална екология-глобализация-сигурност“, които са особено важни за нормалното развитие и съществуване на всяка държава.
17. Поставяне на научен анализ на проблема за агресията и насилието, който се поставя, когато се търсят факторите и причините за разрушаване и прекъсване на социалната комуникация, за нарушаване на моралните и правните норми.

VII. Критични бележки и препоръки

1. Представените ми материали от единствения кандидат преп. д-р Веселина Иванова напълно задоволяват моите научни претенции, като следва да се отбележи всеобхватността на проблемите, с които тя се занимава – социално-демографските и екологичните. Общата оценка на представените монографии, статии и доклади и др. се отличават с интердисциплинарна насоченост, ползване на нови методологии и инструментариум в научно-изследователския процес, потвърждава достигнатия достатъчен обем научни, научно-приложни и приложни приноси.
2. Видно е, че преп. д-р Веселина Иванова участва в конкурса за академичната длъжност доцент с убедителни приноси в своята научна, научно-приложна и педагогическа дейност. Тя има безспорен личен принос и научните ѝ постижения се отличават със собствен почерк, оригинален, иновативен и изследователски подход. Качествата на предложената научна продукция имат реална практическа приложимост и са пряко ориентирани към учебната работа.
3. Смятам, че задълбоченото представяне на научните материали показва един надежден млад учен, който може да бъде образец за други кандидати отпразвили се по пътя към присъждане на академичната длъжност „доцент“.

VIII. Заключение

Моята оценка, за заемането на обявената по конкурса академична длъжност „Доцент“ от преп. д-р Веселина Радева Иванова, е ПОЛОЖИТЕЛНА.

Постигнатите научни, изследователски и преподавателски резултати ми дават основание, убедено да препоръчам на многоуважаемото Научно жури, да **избере на академичната длъжност „доцент“ преп. д-р Веселина Радева Иванова** в Област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, Научно направление 3.4. Социални дейности (Демографски и социално-екологични аспекти) и да предложи на Факултетен съвет на ПФ, при ШУ „Епископ Константин Преславски“, да утвърди решението на Научното жури.

18.09.2020 г.
гр. Шумен

Рецензент:

(проф. д.с.н. Соня Илиева)